

LABORATORIUM

STRUMIENIOWANIE DANYCH MULTIMEDIALNYCH

Instrukcja do ćwiczenia laboratoryjnego:

KODERY TELEKOMUNIKACYJNE

1. Wstęp

Podczas ćwiczenia studenci zapoznają się z popularnymi kodekami stosowanymi w telekomunikacji:

- PCM (Pulse Code Modulation),
- AMR (Adaptive Multi-Rate audio codec),
- EFR (Enhanced full rate),
- G.723.1,
- G.729,
- iLBC (Internet Low Bit Rate Codec).

Modulacja PCM jest stosowana w telefonii stacjonarnej i nie wykorzystuje dodatkowej kompresji sygnału. Stosunkowo niewielki monofoniczny strumień danych uzyskuje się dzięki niewielkiej szybkości próbkowania (8000 próbek/s) i 8-bitowemu kwantowaniu sygnału.

Kodek AMR jest powszechnie stosowany w telefonii komórkowej GSM i UMTS. Został zoptymalizowany wyłącznie pod kątem kodowania mowy, aby generował jak najmniejszy strumień danych (zazwyczaj od 4,75 kbit/s do 12,20 kbit/s dla GSM). Sygnał jest filtrowany do zakresu częstotliwości 200–3400 Hz i próbkowany z szybkością 8000 próbek/s (13 bitów na próbkę), a następnie dzielony na 160-próbkowe ramki (po 20 ms). AMR wykorzystuje Discontinuous Transmission (DTX) – metodę polegającą na wykrywaniu przerw w mowie, by nie przesyłać szumowej zawartości ramek. Szum jest natomiast generowany w odbiorniku, by zapewnić naturalność odsłuchu. Sama mowa jest kodowana przy pomocy ACELP (Algebraic Code Excited Linear Prediction – wokodera wykorzystującego liniowe filtry predykcyjne).

Nieco lepszą jakość niż AMR oferuje podobnie działający kodek EFR (dla strumienia 12,20 kbit/s jest z nim kompatybilny). Również wykorzystuje ACELP i powstał jako alternatywa dla znacznie gorszego kodera GSM-Full Rate. Od 1995 r. jest standardem dla systemów telefonii komórkowej GSM/DCS.

W telefonii VoIP rozpowszechniły się standardy kodowania G.723.1, G.729 i iLBC. Pierwszy z nich wykorzystuje 30-milisekundowe ramki i 16-bitowe próbki pozyskiwane 8000 razy na sekundę. Skompresowany strumień ma 5,3 lub 6,3 kbit/s. Podobnie jak poprzednie kodery, wykorzystuje ACELP lub MP-MLQ (Multi-Pulse Maximum Likelihood Quantization). Z kolei G.729 występuje w wielu odmianach wykorzystujących ACELP, zwykle działających na 10-milisekundowych ramkach próbkowanych i kwantowanych jak w G.723.1. Omawiany koder

generuje strumień danych z zakresu 6,4–11,8 kbit/s. W wersji B wykorzystuje DTX, analogicznie jak AMR. iLBC jest jednym z koderów wykorzystywanym w programach Skype, Google Talk i Yahoo! Messenger. Wykorzystuje próbkowanie i kwantowanie sygnału analogiczne jak w G.723.1 oraz 20- lub 30-milisekundowe ramki – generowany strumień danych to odpowiednio 15,20 i 13,33 kbit/s.

W trakcie ćwiczenia studenci wykorzystają specjalne programy przekodowujące pliki dźwiękowe przy wykorzystaniu ww. koderów. Programy te muszą być uruchomione z linii komend, wczytują pliki w formacie *wav* (jedynie monofoniczne, 16-bitowe) i generują pliki o takiej samej nazwie wydłużonej o cyfrę „1”.

Jeden z programów wykorzystywanych w ćwiczeniu

Do obliczenia stosunków sygnału do szumu (SNR) dla kodowanych plików zostanie wykorzystane środowisko programistyczne Matlab.

2. Przebieg ćwiczenia

1. Wykorzystując środowisko programistyczne Matlab uzupełnij poniższy skrypt do obliczania średniej wartości różnicy pomiędzy próbkami sygnału oryginalnego i przetwarzanego (oba sygnały muszą zostać znormalizowane i być tej samej długości). Wprowadzone zmiany zamieść w sprawozdaniu. Wykorzystaj funkcję *wavread*. (1 pkt)

```
8 bezwzgl1=abs(plik1); % wartosci bezwzgleadne probek sygnalow,
9 bezwzgl2=abs(plik2); % by znac ich srednia wartosc
10
11 sredni1=mean(bezwzgl1(1:rozmiar)); % srednie wartosci probek tych sygnalow
12 sredni2=mean(bezwzgl2(1:rozmiar));
13
14 mnoznik=sredni2/sredni1; % normaliz. sygnalu pierwszego, by jego
15 for a=1:rozmiar % srednie wart. probek byly takie same
16     bezwzgl1(a)=bezwzgl1(a)*mnoznik;
17 end
18
19 roznica=0; % suma roznic probek po normalizacji
```

2. Przygotuj tabelę o następujących kolumnach: l.p.; nazwa kodera; nazwa kodowanego pliku; iteracja kodowania; wyznaczona różnica; subiektywna jakość w skali 1–5. Wypełniaj ją realizując kolejne punkty ćwiczenia. (0,5 pkt)

3. Uruchom program *amr.exe* służący do kodowania w standardzie AMR. Do prawidłowego działania wymaga on pliku *allmodes.txt* i pliku tekstowego *nazwy_plikow.txt* zawierającego wypisane w kolejnych wierszach nazwy kodowanych plików. Upewnij się, że są tam wpisane pliki *behelit.wav*, *nadzieja.wav* i *sinus.wav*. Pliki wynikowe będą miały takie same nazwy jak

- pierwotne, powiększone o cyfrę 1. Uwaga: każde uruchomienie programu nadpisuje pliki wynikowe. (1 pkt)
- a) Uzupełnij przygotowaną w pkt. 2 tabelę przy użyciu stworzonego wcześniej skryptu w Matlabie.
  - b) Powtórz kodowanie używając jako plików wejściowych uzyskanych wcześniej plików wyjściowych (druga iteracja kodowania). Przy obliczaniu różnic wykorzystuj pliki pierwotne i uzyskane w tym podpunkcie.
  - c) Wykonaj jeszcze dwie iteracje kodowania, analogicznie jak powyżej. Wyniki zanotuj tylko dla ostatniej.
4. Powtórz pkt 3 dla kodera EFR (program *efr_coder.exe*). Uwaga: program do prawidłowego działania wymaga jedynie pliku tekstowego *nazwy_plikow.txt*. (1 pkt)
  5. Powtórz pkt 3 dla kodera G.729 (program *g729.exe*). Uwaga: program do prawidłowego działania wymaga jedynie pliku tekstowego *nazwy_plikow.txt*. (1 pkt)
  6. Powtórz pkt 3 dla kodera G.723.1 (program *g723.1.exe*). Uwaga: program do prawidłowego działania wymaga jedynie pliku tekstowego *nazwy_plikow.txt*. (1 pkt)
  7. Powtórz pkt 3 dla kodera iLBC (program *iLBC.exe*). Program należy uruchomić z wpisanym po spacji parametrem 20 lub 30, oznaczającym długości ramek wyrażone w milisekundach. Przetestuj działanie tego programu dla obu parametrów. Uwaga: program do prawidłowego działania wymaga jedynie pliku tekstowego *nazwy_plikow.txt*. (2 pkt)
  8. Przeanalizuj uzyskaną tabelę. Który z kodeków Twoim zdaniem daje najlepsze rezultaty? Czy każdy z tych kodeków równie dobrze nadaje się zarówno do kodowania mowy, muzyki jak i sygnału sinusoidalnego? Czy i jak kolejne iteracje kodowania wpływają na dalsze pogarszanie jakości? Które z tych kodeków są Twoim zdaniem wystarczające na potrzeby kodowania sygnału mowy, a które nie? (1,5 pkt)

3. Sprawozdanie

W sprawozdaniu należy zamieścić:

- odpowiedzi na pytania postawione w ćwiczeniu oraz przez prowadzącego,
- kody napisanych programów,
- wnioski z realizacji ćwiczenia (1 pkt).